

Waarom deeltijdpensioenen (nog) niet aanslaat

Deeltijdpensioenen wordt in veel pensioenregelingen als een keuzemogelijkheid aangeboden. En vaak wordt het als een ideale mogelijkheid gezien om een carrière af te bouwen. Toch maken weinig werknemers er gebruik van, maar waarom?

Deeltijdpensioenen is een tamelijk nieuw pensioenarrangement en steekt relatief eenvoudig in elkaar: je gaat wat minder dagen werken en over de niet-gewerkte dagen ontvang je pensioen. Deeltijdpensioenen heeft echter ook gevolgen voor de hoogte van het uiteindelijke pensioen omdat de werknemer alleen nog pensioen opbouwt over de gewerkte uren. De schaarse cijfers over deze regelingen duiden op een beperkte, maar groeiende deelname. Het NIDI onderzocht onlangs het gebruik van en belangstelling voor deeltijdpensionering en mogelijke belemmeringen om van deeltijdpensioenen gebruik te maken onder werknemers van 60 jaar en ouder.

Uit het onderzoek blijkt dat bijna twee derde van de ondervraagde werknemers positieve verwachtingen heeft van deeltijdpensioenen. Men denkt dat deeltijdpensioenen de werkdruk kan verlagen en dat het door deeltijdpensioenen gemakkelijker zal zijn om langer en tot de hogere AOW-leeftijd door te werken. Toch maakt slechts 11 procent gebruik van deeltijdpensioenen. Een aanzienlijk deel van de werknemers dat nog geen gebruik maakt, overweegt dat wel. Voor werknemers liggen de belemmeringen voor een belangrijk deel in de institutionele sfeer (men denkt dat het te duur is en dat de regels te ingewikkeld zijn), binnen de organisatie (men denkt dat het in de eigen functie niet goed mogelijk is) en in sociale aspecten (het ontbreekt aan rolmodellen). Ons onderzoek laat opvallende verschillen naar opleiding/beroepsniveau en sector zien (zie tabel). Werknemers met een lager beroepsniveau (zoals schoonmaker, keukenhulp) zien meer institutionele belemmeringen en obstakels

binnen de organisatie. Verder kennen zij minder vaak mensen met positieve ervaringen met deeltijdpensioenen dan degenen met een hoger beroepsniveau.

In het onderzoek is ook gekeken naar de opvattingen van werkgevers, en die komen nogal overeen. Werkgevers zien de financiële consequenties van de regeling voor de werknemer als het grootste struikelblok. Daarnaast wordt ook de onbekendheid van de regeling als een belangrijke belemmering genoemd. Overigens zien werkgevers deeltijdpensioenen vooral als een privézaak van de werknemer, en wordt deeltijdpensioenen in slechts geringe mate actief gestimuleerd binnen de ondervraagde organisaties. Dat doet vermoeden dat werkgevers de belemmeringen in de organisatie niet veel aandacht geven, maar juist als een gegeven beschouwen. Werkgevers lijken hier hun invloed te onderschatten. Bij de werknemers zagen we immers dat belemmeringen in de organisatie wel degelijk een grote rol spelen.

De belangrijkste lessen die uit het onderzoek naar voren komen zijn dat verlies aan inkomen uit werk en een minder hoog pensioen later, het gebruik van deeltijdpensioenen in de weg staan en dat belemmeringen op het werk deeltijdpensioenen in de ogen van de werknemer onmogelijk maakt. Maar het meest verrassende inzicht is misschien wel dat de werkgever deeltijdpensioenen vooral ziet als een privézaak van de werknemer en dit onderwerp ook niet snel zelf zal aansnijden.

Hanna van Solinge, NIDI-KNAW en Rijksuniversiteit Groningen, e-mail: solinge@nidi.nl

DEMOS verschijnt 10 x per jaar en wil de kennis en meningsvorming over bevolkingsvraagstukken bevorderen.

Een abonnement op DEMOS is gratis. U kunt uw aanvraag indienen via: demos@nidi.nl of via onze site: nidi.nl/nl/demos/

Bij gehele of gedeeltelijke overname van artikelen dient men een volledige bronvermelding te gebruiken. Graag ontvangt de redactie een bewijsexemplaar. De personen op de foto's komen niet in de tekst voor en hebben geen relatie met hetgeen in de tekst wordt beschreven.

Het NIDI is een instituut van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) en is geaffilieerd met de Rijksuniversiteit Groningen. Het NIDI houdt zich bezig met onderzoek naar bevolkingsvraagstukken.

colofon

DEMOS	is een uitgave van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI).
Redactie	Harry van Dalen, hoofdredacteur Nico van Nimwegen, redacteur Peter Ekamper, (web)redacteur Jaap Oude Mulders, redacteur Fanny Janssen (RUG), redacteur
Adres	NIDI/DEMOS Postbus 11650 2502 AR 's-Gravenhage
Telefoon	(070) 356 52 00
E-mail	demos@nidi.nl
Internet	demos.nidi.nl/ / www.nidi.nl
Abonnementen	gratis
Druk	Koninklijke Van der Most
Opmaak	www.up-score.nl

LITERATUUR:

- Solinge, H. van, H. van Dalen, en K. Henkens (2020), Deeltijdpensioenen: ervaren belemmeringen bij werknemers en werkgevers. *Tijdschrift voor HRM*, 2020(3), 1-20.

DATA DEELTIJDPENSIOEN

Het onderzoek is gebaseerd op twee databronnen. Allereerst het NIDI Pensioen Panel 2015-2018, een panelonderzoek onder ruim 5.000 werknemers van 60 jaar en ouder aangesloten bij drie grote pensioenfondsen in Nederland. De pensioenfondsen vertegenwoordigen de sectoren overheid, onderwijs, bouw, zorg en welzijn. Daarnaast is gebruik gemaakt van het NIDI Werkgeversonderzoek 2019. Begin 2019 stuurde het NIDI in samenwerking met de Rijksuniversiteit Groningen de vragenlijst 'Langer doorwerken in een flexibele arbeidsmarkt' naar een steekproef Nederlandse organisaties uit verschillende sectoren en van verschillende grootte. Hieraan is deelgenomen door 791 werkgevers.

Ervaren belemmeringen bij het gebruik van deeltijdpensioenen naar beroepsniveau (% dat aangeeft het (helemaal) eens te zijn met de stelling)

Belemmeringen:	Beroepsniveau				
	1 = laag	2	3	4 = hoog	Totaal
Institutioneel					
Bij deeltijdpensioenen ga je er financieel te veel op achteruit*	54	44	40	37	40
De regels voor deeltijdpensioenen zijn erg ingewikkeld*	29	23	19	16	19
Organisatie					
Inhoud van het werk wordt minder leuk door deeltijdpensioenen	19	15	18	17	17
Deeltijdpensioenen is in mijn functie niet goed mogelijk	27	25	27	25	26
Deeltijdpensioenen wordt in mijn organisatie ontmoedigd*	15	13	11	8	10
Sociale omgeving					
Ik ken mensen met goede ervaringen met deeltijdpensioenen*	20	22	27	30	27

Noot: Beroepsniveau is gebaseerd op ISCO-08 Occupational Skill Level. Voorbeeldberoep Niveau 1 = schoonmaker. Voorbeeldberoep Niveau 4 = arts, leerkracht middelbare school; *statistisch significant (χ^2 : $p < 0.05$)